

BYGGNADS
VÅRDS
FÖRENINGEN

Uttalande med anledning av planerna på ett Nobelcenter på Blasieholmen i Stockholm.

Låt Nobelcentret bli en märkesbyggnad i en av Stockholms nya stadsdelar

Förslaget att bygga ett Nobelcenter på Blasieholmen har mötts av stark kritik från en bred opinion. Lokalanvändningen har inte redovisats och finansieringen är oklar, men framför allt skulle den föreslagna byggnaden, med sin stora volym och för platsen främmande gestaltning, fullständigt dominera omgivningen i en del av staden som besitter omistliga arkitekturhistoriska och stadsbildsmässiga värden.

Vyn mot Blasieholmen är en viktig del av stadens front mot vattnet, både för dem som ankommer staden via båt och för dem som, från Skeppsholmen, Djurgården och Strandvägen blickar ut mot Blasieholmen och Nybrokajen. På den tänkta platsen för Nobelcentret står idag den tullhusbyggnad med värdefulla arkitektoniska kvalitéer, som gestaltades av stockholmsarkitekten Axel Fredrik Nyström på 1870-talet. Nyström, som bland annat var slottsarkitekt på Drottningholm, har även gestaltat Gävle teater, Gymnastikhuset i Linköping och Gamla Riksarkivet på Riddarholmen i Stockholm. Inom byggområdet finns också de båda varuskjul från tidigt 1900-tal, som fungerade som lagerbyggnader när Blasieholmen var en central del av Stockholms sjöfartsväsende. Om Nobelcentret byggs med den tänkta volymen och på den avsedda platsen på Blasieholmen, måste tullhuset och de båda varuskjulen först rivas. Det skulle i så fall vara ännu ett exempel på den bristande respekt för kulturhistorisk värdefull stadsbebyggelse som präglat Stockholm under de senaste åren.

Eftersom Nobelcentret är tänkt att förses med en källarvåning, skulle dess uppförande även medföra irreparabla skador på vårt kulturarv under mark. Man planerar att gräva sig ner nio meter under dagens marknivå, genom de kulturlager av arkeologiska lämningar som på Blasieholmen härrör från medeltiden och fram till vår egen tid. Under själva uppförandetiden tvingas man att sänka grundvattennivån under en stor del av Blasieholmen, vilket är ett hot även mot de arkeologiska lämningar som finns utanför själva schaktningsområdet. Grundvattensänkningen riskerar dessutom att leda till grundläggningsskador på befintliga byggnader i omgivningen, till exempel på Nationalmuseibygnaden och det kokhus från 1700-talet som ligger utmed Hovslagargatans södra del.

Vattennära platser som vi idag betraktar som Stockholms innersta och mest urbana kärna var verksamhetsanknutna hamnmiljöer långt in på 1900-talet. Blasieholmen är en sådan plats.

Med sina kajer, hamnmagasin och anläggande fartyg konstituerar Blasieholmen än idag Stockholms internationellt kända maritima karaktär. Tullhuset är, tillsammans med de intilliggande varuskjulen och kokhuset, ett materialiserat minne av det maritima Stockholm, där området utmed Nybrokajen var en av stadens avlastningsplatser för inkommande gods från när och fjärran. Den maritima miljön på Blasieholmen är en självklar del av stadens identitet och attraktionskraft, varför den måste värnas och lyftas fram som en av Stockholms kvalitéer, istället för att ersättas av ännu en monumentalbyggnad bland många andra i samma område.

Därför anser Europa Nostra - Sverige och Svenska Byggnadsvårdsföreningen att Stockholms stad och Nobelstiftelsen/Nobelhuset AB ska hitta en annan och lämpligare plats för det Nobel Center som nu planeras. Varför inte placera Nobelstiftelsens nya byggnad i någon av de nya stadsdelar som nu växer upp och planeras i anslutning till innerstaden? När Stockholms stadsbibliotek på 1920-talet placerades i den dåvarande stadens periferi, i korsningen Odengatan-Sveavägen, gjordes det för att vitalisera stadens ytterområde med en allmännyttig kulturinstitution med arkitektur av högsta klass. Genom sin lokalisering medverkade Stadsbiblioteket till att stärka identiteten hos den centrumkärna som växte upp i anslutning till Odenplan och idag är biblioteksbyggnaden en monumentalbyggnad av världsklass. Samma förfaringsätt är givetvis tillämpligt även idag. Nobelcentret kan på rätt plats, med rätt utformning och med rätt innehåll bli en vetenskaplig och kulturell nod i den växande staden.

Om Stockholms stad och Nobelstiftelsen/Nobelhuset AB håller fast vid intentionen att uppföra Nobel Center på Blasieholmen riskerar man att få en ny infekterad stadsbyggnadsstrid av samma kaliber som Bobergsfejden vid 1900-talets början, då ett Nobelpalats planerades på Ladugårdsberget, strax ovanför Skogsinstitutet i fonden av Strandvägen. Efter flera års debatterande lades hela projektet ner och det enda som kvarstår av det storstilade nobelpalatsprojektet är att den tänkta platsen för byggnaden än idag bär namnet Nobelparken.

Vi tycker naturligtvis, liksom de allra flesta, att det vore glädjande om Nobelstiftelsen efter mer än 100 års väntan äntligen kan få uppföra en egen byggnad, men det måste ske på en yta där byggnaden rent visuellt får plats och där den blir ett positivt tillskott till den stad vi gemensamt brukar och förvaltar. Vi uppmanar därför Stockholms stad och Nobelstiftelsen/Nobelhuset AB att söka en annan lokalisering för Nobelcentret. Om inte, kan det enda som kvarstår av vår tids försök att uppföra en monumentalbyggnad till Alfred Nobels ära, vara ett skadat varumärke för Nobelstiftelsen, ett sår som kan ta lika lång tid att läka som en sargad stadskärna.

Calle von Essen
ordförande

Europa Nostra – Sverige

Vicki Wenander
ordförande

Svenska Byggnadsvårdsföreningen